

CONSEQUENCES OF DEMOGRAPHIC TRANSITION ON THAI ELDERLY LIVING ARRANGEMENTS

MADEE KANCHANAKIJSAKUL
๒

With compliments
of
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY (DEMOGRAPHY)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY

TH
M181c
2002
c. 2

2002
ISBN 974-04-2391-4
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

4238191 PRDE/D : MAJOR : DEMOGRAPHY; Ph.D. (DEMOGRAPHY)
KEY WORDS : ELDERLY/ LIVING ARRANGEMENT/ FERTILITY/
MORTALITY/ DEMOGRAPHIC TRANSITION/ THAILAND

MADEE KANCHANAKIJSAKUL : CONSEQUENCES OF DEMOGRAPHIC TRANSITION ON THAI ELDERLY LIVING ARRANGEMENTS. THESIS ADVISORS: PRAMOTE PRASARTKUL, Ph.D., VARACHAI THONGTHAI, Ph.D., GORDON F. DE JONG, Ph.D., MARK D. HAYWARD, Ph.D. 162p. ISBN 974-04-2391-4

Elderly people are becoming an interesting issue in the field of population and development in Thailand due to the increase in the aged population, both in number and proportion. Over the past three decades, modernization has played an important role in changing society, socio-economically and demographically. These factors have altered the way of life of people and inevitably affected old-age living arrangements. Three main purposes of the study are: 1) to study the patterns and trends of elderly living arrangements with respect to prevalence and share of average expected life years lived, 2) to investigate modernization's impacts on elderly living arrangements, and 3) to examine the effects of fertility decline and longer life expectancy on old-age living arrangements.

Data sources are the 2% sample from 1970 and the 1% samples of the 1980, 1990 and 2000 Thai Population and Housing censuses, from the National Statistical Office (NSO), Thailand. Abridged life tables from the NSO's Survey of Population Change in 1964-67, 1974-76, 1985-86, 1989, 1991 and 1995-1996 are also utilized to calculate life tables for the elderly in the four census years. Cross-tabulation is used for investigating changes in elderly living arrangements and effects of independent variables on their living arrangement prevalence. For testing impacts of modernization on these living arrangements, standardization approach is employed. The Schoeni method, using multiple-decrement life tables and decomposition, is also employed to examine changes in expected number of life years lived in various living arrangements for specific age-sex groups and the effects of both fertility and mortality declines. The analysis is based on persons aged 60 and over.

The findings indicate that there has been a decline in the proportion of elderly living with at least one child, although it remains the most prevalent living arrangement. Meanwhile, both proportions of Thai elderly living alone and living with a spouse only have increased, particularly for females in the arrangement of living alone and for males in the arrangement of living with a spouse only. Various subgroups of the elderly are associated more strongly with different types of living arrangements. Modernization, measured in terms of the elderly population's education and place of residence, is associated with a decline in parent-child coresidence and an increase in both proportions of elderly living alone and living with a spouse only, but a decrease in the arrangement of living alone among males when measured by education. There is not a clear trend for male elderly living alone with the place of residence compositions of earlier years. Expected life years lived in each arrangement is affected by changes in living alone in fertility and mortality. Fertility decline has led to a decrease in the number of life-years lived for every living arrangement except the arrangement of living with at least one child. Meanwhile, a decline in mortality has resulted in a rise in the number of life-years lived for every type of living arrangement studied. Mortality decline had more effect on elderly living arrangements than fertility decline during the period of time of demographic transition in Thailand. The hypotheses are all accepted, except the arrangement of living alone among males when testing educational modernization's impacts.

4237159 PRDE / D : สาขาวิชา : ประชากรศาสตร์; ปร.ค. (ประชากรศาสตร์)

มาตี กาญจนกิจสกุล: ผลของการเปลี่ยนผ่านทางประชากรที่มีต่อแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุไทย (CONSEQUENCES OF DEMOGRAPHIC TRANSITION ON THAI ELDERLY LIVING ARRANGEMENTS). คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ปราโมทย์ ประสาทกุล, Ph.D., วรชัย ทองไทย, Ph.D., GORDON F. DE JONG, Ph.D., MARK D. HAYWARD, Ph.D. 162 หน้า. ISBN 974-04-2391-4

ผู้สูงอายุที่มีความสำคัญมากขึ้นในสังคมไทยทั้งในแง่ของจำนวนและสัดส่วน การพัฒนาสู่ภาวะความเป็นทันสมัยในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาได้มีบทบาทยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุไทยด้วยเช่นกัน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและแนวโน้มของแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 2) ศึกษาภาวะความเป็นทันสมัยที่มีต่อแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และ 3) ศึกษาผลของการลดลงในภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายที่มีต่อแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

การศึกษาได้อาศัยข้อมูลตัวอย่างร้อยละ 2 ของสำมะโนประชากรและเคหะแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2513 และตัวอย่างร้อยละ 1 ในปี พ.ศ. 2523 2533 และ 2543 รวมถึงตารางชีพแบบย่อจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2507-2510 ถึง พ.ศ. 2538-2539 ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยการศึกษาในรูปแบบและแนวโน้มของแบบแผนการอยู่อาศัยได้ใช้ตารางไขว้และวิธีตารางชีพพหุ และใช้วิธีการทำให้เป็นมาตรฐานในการทดสอบภาวะความเป็นทันสมัยต่อแบบแผนการอยู่อาศัย ส่วนการศึกษาผลของการลดลงในภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายต่อแบบแผนการอยู่อาศัยได้ใช้วิธีการของ Schoeni ซึ่งอาศัยวิธีตารางชีพพหุและวิธีการแยกองค์ประกอบในการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า การอยู่ร่วมกับบุตรเป็นแบบแผนที่เด่นชัดของผู้สูงอายุไทยแม้ว่าแนวโน้มของสัดส่วนในแบบแผนดังกล่าวจะลดลง แนวโน้มของการอยู่คนเดียวและการอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพังได้เพิ่มสูงขึ้น โดยผู้สูงอายุหญิงมีการอยู่คนเดียวในสัดส่วนที่มากกว่าผู้สูงอายุชาย ขณะที่ผู้สูงอายุชายมีการอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพังในสัดส่วนที่มากกว่าผู้สูงอายุหญิง ภาวะความเป็นทันสมัยยังผลให้สัดส่วนของการอยู่ร่วมกับบุตรลดลง และมีผลให้สัดส่วนของการอยู่คนเดียวและการอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพังเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาวะความเป็นทันสมัยมีผลให้สัดส่วนของการอยู่คนเดียวในผู้สูงอายุชายลดลงเมื่อใช้ระดับการศึกษาเป็นตัวชี้วัด การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายมีผลต่อจำนวนปีที่คาดว่าจะอยู่ในแต่ละแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์มีผลให้จำนวนปีของการมีชีวิตอยู่ในแต่ละแบบแผนการอยู่อาศัยลดลง ยกเว้น การอยู่อาศัยร่วมกับบุตร ในขณะที่การลดลงของภาวะการตายยังผลให้จำนวนปีของการมีชีวิตอยู่ในทุกแบบแผนการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และการลดลงในภาวะการตายมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุมากกว่าการลดลงในภาวะเจริญพันธุ์ ผลการศึกษาได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้น ในส่วนของภาวะความเป็นทันสมัยที่ทำให้สัดส่วนของการอยู่คนเดียวในกลุ่มผู้สูงอายุชายลดลงเมื่อใช้ระดับการศึกษาเป็นตัวชี้วัด